

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 20. oktobrī
(OR. en)

14519/23

ENER 565
ENV 1164
CLIMA 499
IND 550
RECH 464
COMPET 1021
ECOFIN 1076

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2023. gada 20. oktobris

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: C(2023) 4080 final

Temats: KOMISIJAS IETEIKUMS (20.10.2023) par enerģētisko nabadzību

Pielikumā ir pievienots dokuments C(2023) 4080 final.

Pielikumā: C(2023) 4080 final

Briselē, 20.10.2023.
C(2023) 4080 final

KOMISIJAS IETEIKUMS

(20.10.2023)

par enerģētisko nabadzību

{SWD(2023) 647 final}

KOMISIJAS IETEIKUMS

(20.10.2023)

par enerģētisko nabadzību

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

- (1) Jaunākie dati liecina, ka 2022. gadā aptuveni 40 miljoni eiropiešu visās dalībvalstīs — 9,3 % Savienības iedzīvotāju — nespēja uzturēt mājokli pietiekami siltu. Tas ir straujš pieaugums kopš 2021. gada, kad tādā pašā situācijā bija 6,9 % iedzīvotāju¹. Šis īpatsvars ir vairāk nekā divkārtšojies to cilvēku vidū, kuru ienākumi ir zemāki. Šie skaitļi parāda situācijas nopietnību, aicinot politikas veidotājus rīkoties un novērst enerģētiskās nabadzības pamatcēloņus ceļā uz godīgu un taisnīgu pārkārtošanos, kas nodrošina, ka neviens netiek atstāts novārtā.
- (2) Enerģētiskā nabadzība ir daudzdimensionāla parādība. Daudzos gadījumos šo situāciju galvenokārt nosaka trīs pamatcēloņi, kas saistīti ar augstiem enerģijas izdevumiem proporcionāli mājsaimniecības budžetam, zemu ienākumu līmeni un ēku un ierīču zemu energosniegumu. Mājsaimniecības situāciju var vēl vairāk ietekmēt ģeogrāfiskie un klimatiskie faktori, mājsaimniecības raksturlielumi, dzimums, veselība un īpašas mājsaimniecības enerģijas un transporta vajadzības. Tas nozīmē, ka enerģētiskajai nabadzībai un tās sekām ir vairāk pakļautas arī mājsaimniecības ar lielākām enerģijas patēriņa vajadzībām, tai skaitā ģimenes ar bērniem, personas ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēki. Enerģētiskā nabadzība īpaši skar arī sievietes un jo īpaši tās, kuras vienas audzina bērnus, un vecāka gadagājuma sievietes, ienākumu sadales, sociālekonomiskā statusa un vīriešu un sieviešu ģimenes pienākumu sadalījuma atšķirības dēļ.
- (3) Augstās enerģijas cenas kopš 2021. gada vidus ir ietekmējušas Savienības enerģijas tirgus. Arvien vairāk cilvēku saskaras ar grūtībām samaksāt rēķinus par enerģiju. Tas skar ne vien iedzīvotājus ar zemiem ienākumiem un mazaizsargātus iedzīvotājus, kuri nesamērīgi lielāku daļu no saviem ienākumiem tērēja enerģijas rēķinu apmaksai, bet arī daudzus iedzīvotājus ar vidējiem ienākumiem. Lai atvieglotu Eiropas iedzīvotāju situāciju, Savienība rīkojās vienoti saskaņā ar attiecīgo Eiropas regulējumu un starptautiskajām saistībām. Tomēr joprojām ir vajadzīga mērķtiecīga rīcība valstu līmenī.

¹ Avots: Eurostat (ilc_mdcs01).

- (4) Eiropas sociālo tiesību pīlārā, ko 2017. gada 17. novembrī kopīgi izsludināja Eiropas Parlaments, Padome un Komisija², un 2015. gadā pieņemtajos ANO ilgtspējīgas attīstības mērķos³ enerģija ir iekļauta to pamatpakalpojumu vidū, kuriem ir tiesības piekļūt ikvienam. Tiem, kuriem tas nepieciešams, jānodrošina atbalsts piekļuvei šādiem pakalpojumiem. Eiropas sociālo tiesību pīlārs atsaucas arī uz tiesībām uz pienācīgu palīdzību un aizsardzību pret izlikšanu no mājokļa⁴.
- (5) Paziņojumā par Eiropas zaļo kursu⁵ ir uzsvērts, ka pārkārtošanās procesam jābūt taisnīgam un iekļaujošam, priekšplānā izvirzot cilvēkus un īpašu uzmanību pievēršot to reģionu, nozaru, darba ņēmēju, mājsaimniecību un patērētāju atbalstam, kuri šajā pārkārtošanās procesā saskarsies ar vislielākajām problēmām. Turklāt Komisijas paziņojumā “*Spēcīga sociālā Eiropa taisnīgai pārejai*”⁶ ir uzsvērts, ka Eiropas zaļā kursa īstenošana Savienībai dos instrumentus, ar kuriem sasniegt vērienīgākus mērķus saistībā ar augšupējo konvergenci, sociālo taisnīgumu un kopīgu labklājību.
- (6) Ieteikumā (ES) 2020/1563⁷ un tam pievienotajā dienestu darba dokumentā⁸ ir sniegti norādījumi par enerģētisko nabadzību, kā arī par to, kā noteikt, kas ir ievērojams skaits enerģētiskās nabadzības skarto mājsaimniecību. Ieteikumā tika noteikts 13 enerģētiskās nabadzības rādītāju kopums, no kuriem dalībvalstis var izvēlēties tos, kas ir pieejami un relevanti to kontekstam, lai apzinātu enerģētisko nabadzību savā teritorijā, atspoguļojot dažādus enerģētiskās nabadzības aspektus, un izmantot alternatīvas datu kopas, lai atspoguļotu vietējo realitāti (piemēram, pārkaršanu vasarā, dzimumu un etniskās izcelsmes īpatsvaru), un kopskatīt datus par ienākumiem un enerģijas patēriņu, lai izprastu enerģētiskās nabadzības skarto mājsaimniecību finansiālās pieejamības problēmas.
- (7) Padomes Ieteikumā par to, kā nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti⁹, ir atgādināts, ka taisnīgums un solidaritāte ir galvenie politikas principi Savienības virzībā uz zaļo pārkārtošanos un priekšnoteikums tās plašam un noturīgam sabiedrības atbalstam.

² Eiropas sociālo tiesību pīlārs. Iestāžu kopīgā proklamācija (OV C 428, 13.12.2017., 10. lpp.).

³ [“Pārveidosim mūsu pasauli: Ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam” \(un.org\)](#), A/RES/70/1.

⁴ 19. princips “Mājokļi un palīdzība bezpajumtniekiem” un 20. princips “Piekļuve pamatpakalpojumiem”.

⁵ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas zaļais kurss” (COM(2019) 640 final).

⁶ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Spēcīga sociālā Eiropa taisnīgai pārejai” (COM(2020) 14 final).

⁷ Komisijas Ieteikums (ES) 2020/1563 (2020. gada 14. oktobris) par enerģētisko nabadzību (OV L 357, 27.10.2020, 35. lpp.).

⁸ Komisijas dienestu darba dokuments “ES pamatnostādnes par enerģētisko nabadzību” (SWD(2020) 960 final).

⁹ Padomes Ieteikums (2022. gada 16. jūnijs) par to, kā nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, 2022/C 243/04 (OV C 243, 27.6.2022., 35. lpp.).

- (8) Eiropas sociālo tiesību pīlārā noteiktie mērķi, ilgtspējīgas attīstības mērķi, Eiropas zaļais kurss, Padomes Ieteikums par taisnīgu pārkārtošanos un Komisijas ieteikums par enerģētisko nabadzību nodrošina satvaru enerģētiskās nabadzības apzināšanai dalībvalstīs, liekot uzsvāru uz tādiem principiem kā piekļuve enerģijai, iekļāušanas princips, taisnīgums un neviena neatstāšana novārtā. Visi šie principi attiecas uz mājsaimniecībām, kuras skar enerģētiskā nabadzība. Enerģija ir pamatpakalpojums, kura piekļuvē vērojamas vislielākās atšķirības ES¹⁰.
- (9) Enerģētiskās nabadzības jēdziens tika ieviests 2009. gadā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/72/EK¹¹, un kopš tā laika tas ir paplašināts vēstījumā par godīgu un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu. Jaunākās juridiskās norises, kas ieviestas ar paketi “Gatavi mērķrādītājam 55 %”¹², paredz visaptverošu pieeju enerģētiskās nabadzības pamatcēloņu novēršanai. Ar šo paketi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2023/1791¹³ tika ieviesta pirmā Savienības mēroga enerģētiskās nabadzības definīcija kopā ar noteikumiem par prioritātes piešķiršanu energoefektivitātes un ēku renovācijas pasākumiem enerģētiskās nabadzības skartajām un citām mazaizsargātām grupām.
- (10) Enerģētiskā nabadzība skar visas dalībvalstis. Tāpēc Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2018/1999¹⁴ 3. panta 3. punkta d) apakšpunktā ir noteikts, ka dalībvalstīm savos galīgajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos ir jānovērtē enerģētiskās nabadzības skarto iedzīvotāju skaits, jānosaka mērķis samazināt šo skaitu, ja tas ir ievērojams, un jāapraksta rīcībpolitikas un pasākumi enerģētiskās nabadzības novēršanai. Dalībvalstīm šāda informācija pirmo reizi bija jāiesniedz 2019. gadā.
- (11) Enerģētiskās nabadzības definīcijas iekļāušana valsts tiesību aktos ir pirmais solis, kā atzīt un apzināt problēmu un tās plašāku kontekstu. Tas palīdzēs visiem attiecīgajiem dalībniekiem izstrādāt pareizos risinājumus enerģētiskās nabadzības novēršanai vietējā, reģionālā, valsts un Savienības līmenī, ņemot vērā tās trīs galvenos cēloņus, proti, zemu ienākumus, lielākus rēķinus par enerģiju un zemu energoefektivitāti.

¹⁰ SWD(2023) 213 final/2.

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (OV L 211, 14.8.2009., 55. lpp.).

¹² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai (COM(2021) 550 final).

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2023/1791 (2023. gada 13. septembris) par energoefektivitāti un ar ko groza Regulu (ES) 2023/955 (OV L 231, 20.9.2023., 1. lpp.).

¹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.).

- (12) Enerģētiskās nabadzības jēdziens ir saistīts, bet atšķiras no mazaizsargātu lietotāju jēdziena. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/944¹⁵ 28. pantā un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/73/EK¹⁶ 3. panta 3. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm jādefinē neaizsargāto lietotāju jēdziens, kas var attiekties uz enerģētisko nabadzību un citiem kritērijiem, piemēram, kritisko atkarību no elektroierīcēm veselības apsvērumu un vecuma dēļ.
- (13) Astoņpadsmit dalībvalstis savos spēkā esošajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos ir iekļāvušas enerģētisko nabadzību kā atsevišķu parādību, tomēr aptuveni puse dalībvalstu ir izstrādājušas detalizētas definīcijas, skaidrus mērījumu un tiešas rīcībpolitikas enerģētiskās nabadzības novēršanai¹⁷.
- (14) Dalībvalstīm līdz 2024. gada jūnijam ir jāatjaunina nacionālie enerģētikas un klimata plāni. Tās šajā ceļā būtu jāatbalsta un enerģētisko nabadzību valsts līmenī tām jāpalīdz novērst, izmantojot efektīvus politikas pasākumu kopumus un turpmākus norādījumus, kas papildinātu Komisijas Ieteikumu (ES) 2020/1563.
- (15) Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2023/955¹⁸ tika izveidots Sociālais klimata fonds, kas palīdzēs novērst un nepieļaut iespējamo negatīvo distributīvo ietekmi, ko rada ēku un autotransporta sektoru radīto emisiju iekļaušana jaunā ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā, ko piemēro šiem diviem sektoriem un sīkrūpniecībai (*ETS2*) saskaņā ar Direktīvu 2003/87/EK¹⁹. Sociālā klimata fonda mērķis ir nodrošināt dalībvalstīm finansējumu, ar ko, atbalstot investīcijas energoefektivitātes palielināšanai un bezemisiju un mazemisiju mobilitātes un transporta pieejamībai, atbalstīs mazaizsargātas mājsaimniecības, to vidū enerģētiskās nabadzības skartas mājsaimniecības, mazaizsargātus mikrouzņēmumus un mazaizsargātus transporta lietotājus, kurus īpaši skar enerģētiskā un transporta nabadzība. Lai saņemtu finansējumu, dalībvalstīm līdz 2025. gada jūnijam ir jāiesniedz sociālie klimata plāni, kuru pamatā ir nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2024. gada atjauninājumi.

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.).

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (OV L 211, 14.8.2009., 94. lpp.).

¹⁷ Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāts, *Bouzarovski, S., Thomson, H., Cornelis, M. et al.*, "Towards an inclusive energy transition in the European Union: confronting energy poverty amidst a global crisis", Publikāciju birojs, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2833/103649>.

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/955 (2023. gada 10. maijs), ar ko izveido Sociālo klimata fondu un groza Regulu (ES) 2021/1060.

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/87/EK (2003. gada 13. oktobris), ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK (OV L 275, 25.10.2003., 32. lpp.).

- (16) Nacionālo enerģētikas un klimata plānu atjaunināšana un sociālo klimata plānu izstrāde saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2023/955 ir iespēja dalībvalstīm atspoguļot ne tikai Savienības tiesiskā regulējuma vērienīgāko ieceri enerģētikas un klimata mērķu ziņā, bet arī veicināt taisnīgumu un nodrošināt stabilu satvaru enerģētiskās nabadzības mazināšanai.
- (17) Lai noteiktu enerģētiskās nabadzības skarto cilvēku skaitu, ir svarīgi vākt atbilstošu rādītāju datus. Eiropas statistikas par ienākumiem, sociālo iekļaušanu un dzīves apstākļiem fakultatīvi *ad hoc* moduļi, piemēram, par nespēju uzturēt mājokli pietiekami vēsu vasarā un par māsaimniecības spēju atļauties pietiekamu enerģijas patēriņu mājās, kas īstenots 2023. gadā, vai par energoefektivitāti, kas īstenots 2024. gadā, var sniegt papildu noderīgus datus, kas palīdz noteikt enerģētiskās nabadzības skarto māsaimniecību skaitu valsts vai reģionālā kontekstā. Ņemot vērā, ka klimata pārmaiņu dēļ palielinās karstuma viļņu varbūtīgums, informācija par māsaimniecības spēju apmierināt visas enerģijas vajadzības mājās ļautu labāk un mērķtiecīgāk pieņemt politiku un risinājumus, kā cīnīties pret karstumu un citiem klimata apdraudējumiem, kā arī enerģētiskās nabadzības ietekmi.
- (18) Dažās dalībvalstīs enerģētiskā nabadzība galvenokārt tiek risināta no finansiālās pieejamības viedokļa, izmantojot mazaizsargātu māsaimniecību atbalsta shēmas, kas pievēršas mājokļu un enerģijas finansiālai nepieejamībai, un šāds atbalsts tiek nodrošināts, piemēram, nodokļu samazinājumu, sociālo tarifu, enerģijas kuponu vai apkures pabalstu veidā. Visi cenu pasākumi ietekmē enerģijas patēriņa robežizmaksas. Šādas shēmas ir svarīgas krīzes laikā, un tās ir vajadzīgas, ja nav strukturālu uzlabojumu, taču tās nenodrošina pamatu strukturāliem uzlabojumiem, kas dotu labumu mazaizsargātām māsaimniecībām. Tās var mazināt stimulus samazināt enerģijas patēriņu un ieguldīt energoefektivitātes pasākumos. Ienākumu pasākumi arī sniedz tūlītēju atvieglojumu, tieši neietekmējot enerģijas patēriņa robežizmaksas, taču tiem nav ilgtermiņa ietekmes uz enerģijas pieprasījumu. Tāpēc prioritāte būtu jāpiešķir pasākumiem, kas dod iespējas enerģētiskās nabadzības skartām māsaimniecībām un mazaizsargātām māsaimniecībām pašām rīkoties, lai uzlabotu savu dzīvesveidu energoefektivitātes un atjaunīgās enerģijas patēriņa ziņā.
- (19) Rūpējoties par māsaimniecībām, kuras skar enerģētiskā nabadzība, dalībvalstis izmanto pieeju un darbību kombināciju, kas atšķiras atkarībā no ietekmes uz galapatērētājiem: cenu atbalsta pasākumi ir tieši vērsti uz maksāto enerģijas galīgo cenu; ienākumu atbalsta shēmas saglabā tirgus cenas signālu un tādējādi aizvien nodrošina stimulus samazināt enerģijas patēriņu, kas vienlaikus palielina enerģijas patēriņa pieejamību cenas ziņā, un strukturālākus pasākumus, kas vērsti uz enerģijas shēmu finansiālo pieejamību ilgtermiņā. Strukturālie pasākumi ir pasākumi, kas novērš enerģētiskās nabadzības pamatcēloņus ar investīcijām energoefektivitātē vai atjaunīgajos energoresursos. Tiem ir ilgstoša ietekme, un tie atbalsta Savienības mērķi panākt taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu. Tāpēc šādi pasākumi kopā ar attiecīgiem papildinošiem sociāliem pasākumiem būtu jāizvirza par prioritāriem. Dalībvalstu veiktajiem pasākumiem vajadzētu būt vērstiem arī uz to, lai dažādotu enerģētikas

risinājumus patērētājiem, vienlaikus nepieļaujot, ka mazaizsargātie lietotāji paliek atkarīgi no fosilajām degvielām, jo īpaši fosilās gāzes, akmeņoglēm un naftas produktiem, un ka pārkārtošanas gaitā tiem nāktos saskarties ar pieaugošajām tīkla un administratīvajām izmaksām. Tāpēc enerģētiskās nabadzības novēršana un taisnīgas pārkārtošanās nodrošināšana ir lielā mērā atkarīga no izvēlētā politikas pasākumu kopuma.

- (20) Nepieciešamība aizsargāt patērētājus no augstām un nestabilām enerģijas cenām enerģētikas krīzes laikā veicināja ienākumu un cenu instrumentu plašāku izmantošanu visā Savienībā. Tomēr lielākā daļa pasākumu nebija pietiekami mērķtiecīgi. Lai gan ienākumu atbalsta pasākumi nodrošina vērtīgus sociālās drošības tīklus, tos var ātri izmantot un, ja tie ir mērķtiecīgi, var sniegt tūlītēju palīdzību skartajām mājsaimniecībām, tie, visticamāk, neradīs strukturālu ietekmi pēc izmaksas vai piemērošanas perioda beigām un var radīt iesīkstī attiecībā uz fosilajām degvielām un atkarību no subsīdijām. Tie arī varētu samazināt publisko finansējumu, kas paredzēts kapitālietilpīgiem strukturāliem pasākumiem, piemēram, ēku renovācijai.
- (21) Pieklūvi enerģijai Savienībā nodrošina ES tiesiskais regulējums, un šo universālo pakalpojumu, it sevišķi pieklūvi elektroenerģijai, saņem visi patērētāji. Papildus atbalstam pieejamības nodrošināšanai tiem, kam tas ir vajadzīgs, lielākā daļa dalībvalstu ir ieviesušas pēdējā garantētā piegādātāja režīmu, lai aizsargātu patērētājus gadījumā, ja piegādātājam ir grūtības pildīt saistības. Lai vēl vairāk aizsargātu patērētājus un nodrošinātu piegādes nepārtrauktību, dalībvalstis tiek mudinātas noteikt pēdējo garantēto piegādātāju.
- (22) Saskaņā ar Direktīvas (ES) 2019/944 10. panta 11. punktu piegādātāji pietiekami savlaicīgi pirms plānotās atslēgšanas sniedz mājsaimniecību lietotājiem pienācīgu informāciju par alternatīviem pasākumiem. Mazaizsargātie lietotāji būtu pienācīgi jāaizsargā pret elektroenerģijas atslēgšanu, un tiem nevajadzētu ļaut nonākt situācijā, kas spiež viņus atslēgt elektroenerģiju. Lai nodrošinātu vismazaizsargātāko personu pieklūvi enerģijai, dalībvalstis būtu jāmudina rīkoties, pamatojoties uz labu praksi šajā jomā visā Savienībā.
- (23) Enerģētiskā nabadzība tās sarežģītā rakstura dēļ ir jārisina kā daudzdisciplīnu jautājums, kam nepieciešama daudznozaru pieeja, kura galvenokārt, bet ne tikai aptver enerģētikas un sociālās politikas nozares, vienlaikus ņemot vērā ļoti konkrētos juridiskos pienākumus enerģētikas un klimata tiesību aktos. Lai veicinātu uz informāciju balstītu lēmumu pieņemšanu, enerģētiskās nabadzības pārvaldības sistēmai tādējādi būtu jānodrošina starpdepartamentu un vertikāla sadarbība starp valsts, reģionālajām un vietējām pārvaldes struktūrām, kā arī plašāka apspriešanās ar attiecīgajām ieinteresētajām personām un sociālajiem partneriem no dažādām nozarēm. Šajā sakarā varētu apsvērt arī enerģētikas un klimata daudzlīmeņu dialogu, kas izveidots saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1999 11. pantu.

- (24) Enerģētiskās nabadzības observatorijas ir spēcīgs elements, jo tās pulcē visus galvenos iesaistītos dalībniekus, kuri vēlas visos līmeņos radīt starpnozaru izpratni par enerģētiskās nabadzības situāciju. Tādējādi tas ir daudzdisciplīnu pārvaldības instruments, kas var kalpot kā paraugprojekts citās politikas jomās. Šādas observatorijas var arī nodrošināt platformu ieinteresētajām personām, lai tās varētu piedalīties valsts un vietējā līmeņa debatēs, sniedzot svarīgas atziņas par enerģētiskās nabadzības problēmu un ierosinot politikas iniciatīvas.
- (25) Prakse liecina, ka uzticēšanās ir viens no galvenajiem elementiem, kas vajadzīgs, lai sekmīgi iesaistītu enerģētiskās nabadzības skartās mājsaimniecības – gan tās apzinātu, gan uzrunātu atbalsta shēmu labuma guvējus.
- (26) Efektīvai saziņai un informācijas apmaiņai lietotājdraudzīgā veidā ir izšķiroša nozīme enerģētiskās nabadzības novēršanā. Enerģētiskās nabadzības skartajām mājsaimniecībām ir atšķirīgas vajadzības un spējas iesaistīties un, iespējams, ierobežota piekļuve attiecīgajai informācijai. Šim nolūkam noderīgi instrumenti var būt enerģētikas konsultāciju tīkli vai vienas pieturas aģentūras, kā noteikts Direktīvā (ES) 2023/1791, un priekšlikumi par ēku energosniegumu. Minētajiem instrumentiem vajadzētu būt viegli piekļūstamiem un pielāgotiem, lai tie atbilstu mājsaimniecību ar zemiem ienākumiem, mazaizsargātu vai enerģētiskās nabadzības skartu mājsaimniecību vajadzībām, un tos varētu nodrošināt arī sociālās aprūpes un veselības aprūpes darbinieki vai citi priekšplāna darbinieki, kuri regulāri tieši saskaras ar šādām iedzīvotāju grupām.
- (27) Ar paketi “Gatavi mērķrādītājam 55 %” un paziņojumu “*REPowerEU*: Vienota Eiropas rīcība cenas ziņā pieejamākai, drošākai un ilgtspējīgākai enerģijai”²⁰ Komisija skaidri norādīja, ka energoefektivitātes pasākumi, ieskaitot ēku sektorā, ir efektīvas darbības, kā stiprināt un aizsargāt enerģētiski nabadzīgas un mazaizsargātas mājsaimniecības. Ēku energosnieguma uzlabošana var mazināt iespējamo negatīvo sociālo ietekmi un maksimāli palielināt sociālos ieguvumus, jo īpaši attiecībā uz dzīves apstākļu uzlabošanu ēkās ar vissliktāko energosniegumu, kā arī mazināt vai pat novērst enerģētisko nabadzību.
- (28) Prioritātes piešķiršana energoefektivitātei ir svarīgs Savienības tiesību aktos nostiprināts princips. Direktīvas (ES) 2023/1791 3. pantā ir noteikts juridiskais pamats tā piemērošanai. Energoefektivitātes uzlabošana ir būtiska, lai novērstu enerģētiskās nabadzības problēmu un uzlabotu cilvēku un iedzīvotāju labbūtību.

²⁰ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “*REPowerEU*: Vienota Eiropas rīcība cenas ziņā pieejamākai, drošākai un ilgtspējīgākai enerģijai” (COM(2022) 108 final).

- (29) Enerģētiskās nabadzības problēmu var tieši risināt, piešķirot prioritāti tādu ēku renovācijai, kurām ir vissliktākie energosnieguma rādītāji, jo parasti šādās ēkās dzīvo enerģētiskās nabadzības skarti cilvēki un mazaizsargāti cilvēki. Ar energorenovāciju var ievērojami samazināt mājokļu apkurināšanai un dzesēšanai nepieciešamās enerģijas vajadzības, un līdz ar to iedzīvotāji var atļauties uzturēt pienācīgu iekštelpu mikroklimatu ar zemākiem rēķiniem par enerģiju, un tādējādi māsaimniecībām var palīdzēt izkļūt no enerģētiskās nabadzības. Turklāt ēku energorenovācijas izvēšana var radīt un saglabāt darbvietas, kas netieši veicina iedzīvotāju labklājību. Jaunais Eiropas “Bauhaus”²¹ ir Savienības iniciatīva, kuras mērķis ir palīdzēt īstenot Eiropas zaļo kursu, par prioritāti nosakot energoefektivitāti, pieejamību cenas ziņā un iekļaušanas principu.
- (30) Ēku renovācijas pozitīvo ietekmi, arī uz dzīves apstākļiem, var maksimāli palielināt, izmantojot integrētas, ar līdzdalību un rajoniem saistītas pieejas, kas paredz, ka energorenovācija enerģētiski nabadzīgos rajonos ir integrēta plašākās sociālās iekļaušanas un pilsētvides atjaunošanas programmās. Pretrunīgas intereses var būt šķērslis ēku renovācijai, arī tāpēc, ka lēmumu pieņemšanā par mājokļu uzlabojumiem īrniekiem nav tādas pašas iespējas kā mājokļu īpašniekiem. Šādas grūtības rodas, ja ieguvumi no darījuma vai investīcijām nedod tiešu labumu tam, kas sedz darījuma vai investīciju izmaksas.
- (31) Mazaizsargātas māsaimniecības ir jāaizsargā no mājokļu cenu celšanās pēc renovācijas un ar to saistītā izlikšanas, negribētas pārceļšanās un ģentifikācijas riska. Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai dalībvalstis rūpīgi izvērtētu, vai to vispārējam rīcībpolitiku kopumam nav tiešas vai netiešas negatīvas ietekmes uz mazaizsargātām māsaimniecībām. Pasākumi, kuru mērķis ir īrniekus aizsargāt no negatīvas un nevēlamas ietekmes, var ietvert finansiālu atbalstu renovācijas darbiem ar nosacījumu, ka īrnieki netiks izlikti, nodokļu atvieglojumus izīrētājiem, finansiālu atbalstu nabadzīgāku māsaimniecību parādu segšanai vai maksājumu grafika maiņai, īres maksas palielinājuma griestus, ja īpašnieks saņem publiskā sektora finansiālo atbalstu, vai likumdošanas pasākumus, kas nodrošina līdzsvaru starp īres maksas pieaugumu un enerģijas ietaupījumu, kas panākts ar renovāciju. Svarīgi ir arī nodrošināt, ka tiesiskais regulējums, kas aizsargā īrniekus un uzliek pienākumus izīrētājiem, patiešām tiek izpildīts, kā arī parūpēties par to, lai informācija par tiesībām uz mājokli un īrnieku tiesībām pret izlikšanu būtu viegli piekļūstama.
- (32) Energoefektivitātes principi attiecas arī uz energoefektīvām māsaimniecības ierīcēm, kas var sagādāt ievērojamus enerģijas ietaupījumus. Lielus enerģijas ietaupījumus Eiropas Savienības māsaimniecībām var nodrošināt energoefektivitātes standarti, ko piemēro ar ekodizaina un energomarķējuma noteikumiem.

²¹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Jaunais Eiropas “Bauhaus””: pievilcība, ilgtspēja, kopība” (COM(2021) 573 final).

- (33) Viedās uzskaites sistēmas, kas nodrošina precīzus un reāllaikam tuvus nolasījumus, patērētājiem dod iespēju dienas laikā sekot līdzi savam faktiskajam enerģijas patēriņam un var palīdzēt apzināt enerģētiskās nabadzības skartus cilvēkus. Tās patērētājiem palīdz pašiem kontrolēt savu enerģijas patēriņu un to pielāgot tā, lai ierobežotu izmaksas, vienlaikus pieliekot punktu rēķiniem par aplēsto patēriņu un raizēm, kas saistītas ar vēlākiem pārrēķiniem pēc faktiskā patēriņa. Tas ir ārkārtīgi svarīgi enerģētiskās nabadzības skartām mājsaimniecībām, kas bieži vien ir finansiālās grūtībās un ko enerģijas cenu svārstības ietekmē nesamērīgi smagi. Nedrīkstētu pieļaut, ka enerģētiski nabadzīgām mājsaimniecībām nav piekļuves viedajām tehnoloģijām, kas tām palīdzētu samazināt vai labāk pārvaldīt enerģijas patēriņu, kā arī pavērtu iespējas gūt labumu no pastāvīgās energotehnoloģiju attīstības un digitalizācijas.
- (34) Izšķirīga nozīme Eiropas Savienības cīņā pret klimata pārmaiņām ir energosistēmas dekarbonizācijai, kas paredz pakāpeniski izbeigt fosilo degvielu izmantošanu un tās aizstāt ar atjaunīgajiem energoresursiem. Krievijas iebrukums Ukrainā un spējais enerģijas cenu kāpums liecina, ka ir steidzami jāatsakās no dabasgāzes izmantošanas mājsaimniecību apkurei, savukārt tas nozīmē, ka mājsaimniecībām, kuras skar enerģētiskā nabadzība, būs vajadzīga īpaša uzmanība un atbalsts. Eiropas zaļajā kursā ir izvirzīts princips nevienu neatstāt novārtā, un tas šajā kontekstā ir ārkārtīgi svarīgs. Palīdzība enerģētiskās nabadzības skartām mājsaimniecībām pārejā no fosilajām degvielām uz lētākiem atjaunīgajiem energoresursiem ir svarīgs enerģētiskās nabadzības apkarošanas elements. Tas ir atspoguļots arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/2001²² 23. panta 4. punktā, kurā dalībvalstīm noteikts pienākums panākt, lai atjaunīgā enerģija būtu pieejama visiem patērētājiem, jo īpaši patērētājiem no mazturīgām vai neaizsargātām mājsaimniecībām, kuriem citādi nebūtu pietiekama sākotnējā kapitāla, lai no minētajiem pasākumiem gūtu labumu.
- (35) Atjaunīgā enerģija patērētājiem ir cenas ziņā pieejamāka, ja tā viņiem ir tieši piekļūstama. Līdzeklis, kā pārvarēt enerģētiskās nabadzības skarto mājsaimniecību ierobežoto piekļuvi atjaunīgajai enerģijai un tām kļūt aktīvām kā patērētājām, kas ir arī elektroenerģijas ražotājas (ražojošās patērētājas), var būt kolektīvā pašpatēriņa shēmas. Būt ražojošam patērētājam un piedalīties kolektīvā pašpatēriņa shēmās ir ne tikai finansiāli izdevīgi — tas arī patērētājus spēcina, dod jaunas prasmes un vairo indivīdu sociālo iekļautību, kā arī uzticēšanos un kopienas saliedētību.
- (36) Kolektīvā pašpatēriņa shēmas ietver energokopienas un enerģijas koplietošanas shēmas. Komisija atbalsta to, ka dalībvalstīs tiek rezultatīvi īstenoti Savienības tiesību

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.).

akti par energokopienām, un ir ierosinājusi²³ īpašus noteikumus par enerģijas koplietošanu. Rūpēs par to, lai kolektīvā pašpatēriņa shēmas būtu atvērtas un piekļūstamas mājsaimniecībām, kuras skar enerģētiskā nabadzība, liela loma ir pašvaldībām, it sevišķi gadījumos, kad ienākšana tirgū citādi būtu saistīta ar finansiālām prasībām, kā arī sarežģītām administratīvām procedūrām un izmaksām.

- (37) Lai enerģētisko nabadzību konstatētu un izstrādātu, ieviestu un īstenotu tās novēršanas pasākumus, visu līmeņu rīcībpolitikas veidotājiem ir jābūt informētiem un jāizprot enerģētiskās nabadzības pamatcēloņi savā vēlēšanu apgabalā. Eiropas Prasmju gads 2023²⁴ un Prasmju pilnveides pakts, kas ir daļa no Eiropas Prasmju programmas²⁵, pakta dalībniekiem paver iespējas saņemt vajadzīgos norādījumus, kā prasmes pilnveidot. Savienības finansētais Enerģētiskās nabadzības konsultāciju centrs²⁶ ieinteresētajām personām, arī vietējām pašvaldībām, tiešsaistē nodrošina mērķorientētu apmācību un atbalstu enerģētiskās nabadzības jautājumos. To darbs pie rādītājiem turklāt dalībvalstīm palīdz gan valsts, gan vietējā līmenī izvēlēties un formulēt rādītājus²⁷.
- (38) Turklāt darbiniekiem, kuri regulāri ir tiešā saskarē ar enerģētiskās nabadzības riskam pakļautiem cilvēkiem, — piemēram, veselības aprūpes, izglītības vai sociālajiem darbiniekiem, kā arī enerģētikas konsultantiem — vajadzētu spēt atpazīt enerģētisko nabadzību un sniegt konsultācijas un informāciju enerģētiski nabadzīgām mājsaimniecībām. Šāda informācija var ietvert konsultācijas par enerģijas patēriņa samazināšanas pamatpasākumiem, enerģijas rēķinu izskaidrošanu, konsultācijas par mājokli un īrnieku tiesībām netikt izliktiem vai informāciju par to, kur saņemt papildu konsultācijas vai atbalstu.
- (39) Prasmju jautājums attiecas arī uz pašiem patērētājiem. Lai patērētāji varētu gūt labumu no pārkārtošanās uz zaļo enerģiju, tiem ir vajadzīgi stimuli un prasmes enerģētikas jautājumos iesaistīties aktīvāk, liekot lietā augstāku energoprātību un digitālo prātību, kas spētu gan apmierināt viņu enerģētiskās vajadzības, gan dotu iespēju sasniegt enerģijas patēriņa samazināšanas mērķus. Tam ir vajadzīgas tādas prasmes kā māka izmantot viedos skaitītājus un izmantot pieprasījuma elastību un atjaunīgos energoresursus. Šajā kontekstā īpaša uzmanība ir jāpievērš mazaizsargātām mājsaimniecībām un enerģētiskās nabadzības skartām mājsaimniecībām, lai tām palīdzētu palielināt energoprātību, finanšprātību un digitālo prātību un dotu iespēju

²³ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko Regulas (ES) 2019/943 un (ES) 2019/942, kā arī Direktīvas (ES) 2018/2001 un (ES) 2019/944 groza, lai uzlabotu Savienības elektroenerģijas tirgus modeli (COM(2023) 148 final).

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums (ES) 2023/936 (2023. gada 10. maijs) par Eiropas Prasmju gadu (OV L 125, 11.5.2023., 1. lpp.).

²⁵ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas Prasmju programma ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai" (COM(2020) 274 final).

²⁶ [Enerģētiskās nabadzības konsultāciju centrs \(europa.eu\)](https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en).

²⁷ https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en.

izklūt no grūtākas sākotnējās situācijas, arī inovatīvu tehnoloģiju ieviešanas kontekstā. Dažām grupām var būt mazas rīcības iespējas — piemēram, cilvēkiem, kas mitinās īrētos mājokļos, sociālajos mājokļos vai citos mājokļos, kas nav to īpašumā.

- (40) Enerģētiskās nabadzības novēršanai ir pieejams finansējums. Vismaz 30 % no visa Savienības 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmas budžeta²⁸ un no visiem Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumenta²⁹ līdzekļiem, kā arī vismaz 37 % no visiem Atveseļošanas un noturības mehānisma³⁰ līdzekļiem būtu jāizlieto klimata mērķu integrēšanai citās jomās. Šajā kontekstā paveras lielas iespējas finansēt strukturālus enerģētiskās nabadzības novēršanas pasākumus. Konkrētāk, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/241 dalībvalstis ievērojamu daļu resursu atvēlējušas energoefektivitātes pasākumiem, arī ēku renovācijai. Plānu pārskatīšanā un *REPowerEU* veltīto nodaļu iestrādāšanā liela loma ir arī enerģētiskās nabadzības novēršanai — tas ir viens no sešiem reformu un investīciju mērķiem. Ievērojamas investīcijas energoefektivitātes pasākumu īstenošanai nodrošina arī Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds³¹, cita starpā arī tieši enerģētiskās nabadzības problēmas risināšanai.
- (41) Taisnīgas pārkārtošanās fonds³², kas ir daļa no Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma, palīdz finansēt energoefektivitātes pasākumus teritorijās, kuras saskaras ar nopietniem sociālekonomiskiem izaicinājumiem, kas izriet no pārkārtošanās uz Savienības 2030. gada enerģētikas un klimata mērķrādītājiem. Daudzas no šīm teritorijām ir arī vietas, kuras sevišķi smagi skar enerģētiskā nabadzība. Turklāt enerģētiskās nabadzības problēmas risināšanai var piešķirt finansējumu arī no valstu ieņēmumiem no Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK³³, un līdzekļus no Modernizācijas fonda³⁴ un nākotnē arī no gaidāmā Sociālā klimata fonda.

²⁸ Padomes Regula (ES, Euratom) 2020/2093 (2020. gada 17. decembris), ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam (OV L 433I, 22.12.2020., 11. lpp.).

²⁹ Padomes Regula (ES) 2020/2094 (2020. gada 14. decembris), ar ko izveido Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumentu ekonomikas atveseļošanas atbalstam pēc Covid-19 krīzes (OV L 433 I, 22.12.2020., 23. lpp.).

³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1058 (2021. gada 24. jūnijs) par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Kohēzijas fondu (OV L 231, 30.6.2021., 60.–93. lpp.).

³² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1056 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko izveido Taisnīgas pārkārtošanās fondu.

³³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2023/959 (2023. gada 10. maijs), ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Savienībā, un Lēmumu (ES) 2015/1814 par Savienības siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas tirgus stabilitātes rezerves izveidi un darbību (Dokuments attiecas uz EEZ).

³⁴ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2020/1001 (2020. gada 9. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/87/EK piemērošanu Modernizācijas fonda darbībai, kura mērķis ir atbalstīt investīcijas energosistēmu modernizācijā un energoefektivitātes uzlabošanā atsevišķās dalībvalstīs (C/2020/4541).

- (42) Komisija pārvalda enerģētiskās nabadzības novēršanas projektus pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” un vides un klimata pasākumu programmas (*LIFE*) satvarā³⁵. Turklāt, izmantojot Savienības finansēto Enerģētiskās nabadzības konsultāciju centru, tā sniedz tehnisku palīdzību pašvaldībām enerģētiskās nabadzības diagnosticēšanā un vietējo mērķpasākumu plānošanā un īstenošanā. Ar tehniskā atbalsta instrumentu³⁶ Komisija pēc dalībvalstu pieprasījuma atbalsta to centienus izstrādāt un īstenot reformas, arī reformas enerģētiskās nabadzības, ēku renovācijas un sociālo klimata plānu sagatavošanas jomā.
- (43) Strukturāliem pasākumiem, jo īpaši tiem, kas attiecas uz piekļuvi energoefektivitātes pasākumiem, ēku renovācijai vai atjaunīgajai enerģijai, ir vajadzīgs ievērojams sākotnējs un pastāvīgs finansējums saskaņā ar Direktīvas (ES) 2023/1791 28. pantu. Ir svarīgi, lai publiskie izdevumi un finansēšanas shēmas tiktu pienācīgi pielāgotas tā, lai tās atbalstītu mazaizsargātas enerģētiski nabadzīgas mājsaimniecības, piesaistītu papildu privātās investīcijas, popularizētu energoefektivitātes aizdevumu produktus un nodrošinātu publiskas garantijas. Dalībvalstīm turklāt savi plāni un programmas, kas saņem Savienības finansējumu, būtu jāorientē uz mazaizsargātām enerģētiski nabadzīgām mājsaimniecībām, vienlaikus radot sinerģijas visā Savienībā un starp nacionālajiem, reģionālajiem un vietējiem plāniem un programmām.
- (44) Ņemot vērā, ka enerģētiski nabadzīgām mājsaimniecībām trūkst resursu un ir ierobežota piekļuve komerciāliem aizdevumiem, tām ir grūtības šīm investīcijām rast finansējumu. Tāpēc šādām mājsaimniecībām ir vajadzīgs finansiāls atbalsts no publiskā sektora līdzekļiem, kas var izpausties kā tieša iepriekš izmaksājama subsīdija, tiešs maksājums par energoefektivitātes pasākumu vai renovācijas darbiem, publisks aizdevums, kas mājsaimniecībām dod iespēju publiskās investīcijas atmaksāt ar enerģijas rēķinu ietaupījumiem, aizdevumi ar nulles procentu likmi vai zemu procentu likmi vai jebkāds cits inovatīvs finansējums, kas tām varētu palīdzēt finansēt energorenovācijas darbus,

³⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/783 (2021. gada 29. aprīlis), ar ko izveido vides un klimata pasākumu programmu (*LIFE*) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1293/2013 (OV L 172, 17.5.2021., 53. lpp.).

³⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/240 (2021. gada 10. februāris), ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu (OV L 57, 18.2.2021., 1.–16. lpp.).

AR ŠO DALĪBVALSTĪM IESAKA RĪKOTIES ŠĀDI.

I sadaļa. Tiesiskā regulējuma ieviešana

1. Bez kavēšanās valsts tiesību aktos transponēt un īstenot jēdziena “enerģētiskā nabadzība” definīciju saskaņā ar Direktīvas (ES) 2023/1791 2. panta 52) punktu. Nacionālajā definīcijā jēdziens “enerģētiskā nabadzība” būtu jānošķir no jēdziena “ne aizsargāti lietotāji” jeb “maza aizsargāti lietotāji” saskaņā ar Direktīvas 2009/73/EK 3. pantu, Direktīvas (ES) 2019/944 28. pantu un Direktīvas (ES) 2023/1791 24. panta 1. punkta pirmo daļu.
2. Nodrošināt, ka atšķirības starp jēdzieniem “maza aizsargāti lietotāji” un “enerģētiskā nabadzība”, kā arī to komplementaritāte pienācīgi atspoguļojas valsts līmeņa rīcībpolitikās un pasākumos, lai dalībvalstīm palīdzētu sagatavot attiecīgus rīcībpolitiku kopumus enerģētiskās nabadzības novēršanai un patērētāju spēcīnāšanai.
3. Holistisko satvaru, kas izveidots ar nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem, izmantot, lai analizētu enerģētiskās nabadzības problēmu valsts teritorijā, atjauninātu ziņas par to un apdomātu, kā to risināt. To darot, dalībvalstīm būtu jāspēr pirmie soļi savu sociālo klimata plānu sagatavošanā.
4. Apdomāt valsts un ES līmeņa enerģētiski nabadzīgo mājsaimniecību skaita noteikšanas rādītājus un piedalīties apsekojumos, kas ietilpst attiecīgajos moduļos Eiropas statistikā par ienākumiem un dzīves apstākļiem. Dalībvalstīm būtu jāpievērš īpaša uzmanība alternatīvo datu avotu datu kvalitātei un salīdzināmībai, un tām vajadzētu pārredzami izvēlēties enerģētiskās nabadzības apzināšanas un apkarošanas rādītājus (arī informāciju par ienākumu decilēm).

II sadaļa. Strukturāli pasākumi, enerģijas pieejamība cenas ziņā un piekļuve enerģijai

5. Skaidri nošķirt strukturālus enerģētiskās nabadzības novēršanas pasākumus un pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot enerģijas pieejamību cenas ziņā.
6. Attiecībā uz energoefektivitāti, ēku renovāciju, siltumapgādes pāraprīkošanu (respektējot ēku raksturu), piekļuvi energoefektīvai teknikai un atjaunīgajai enerģijai par prioritāti noteikt iedarbīgus un labi mērķētus strukturālus pasākumus, kas vērsti pret enerģētiskās nabadzības pamatcēloņiem. Dalībvalstis strukturālos pasākumus

var papildināt ar labi mērķētiem enerģijas finansiālās pieejamības pasākumiem, piemēram, mērķorientētu ienākumu atbalstu un sociālajiem tarifiem, vai enerģētiski nabadzīgo mājsaimniecību pagaidu atbalsta pasākumiem.

7. Ieviest pasākumus, kuru mērķis ir novērst enerģētiski nabadzīgo un mazaizsargāto patērētāju atslēgšanu no tīkla, gan īstermiņā, gan ilgtermiņā izmantojot mērķorientētas finansiālā atbalsta shēmas un darbības, kas cita starpā ietver maksājumu plānus un konsultācijas par energoefektivitāti, alternatīvus piegādes līgumus vai palīdzību no sociālajiem dienestiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Lai patērētājus vēl vairāk aizsargātu un nodrošinātu piegādes pastāvību, dalībvalstīm būtu jānodrošina pēdējais garantētais piegādātājs.
8. Nodrošināt rīcībpolitiku saskanību — it sevišķi enerģētikā un sociālajā jomā — un izvairīties no pretrunīgiem pasākumiem. Dalībvalstīm enerģētiskā nabadzība būtu jāiekļauj plašākās un integrētās sociālajās rīcībpolitikās un sociālā taisnīguma pieejās un jāpiemēro iekļaujošas un iespēcinošas rīcībpolitikas, it sevišķi attiecībā uz enerģētiski nabadzīgām mājsaimniecībām, ģimenēm, cilvēkiem, kas dzīvo sociālajos mājokļos un apdzīvo ēkas ar vissliktāko energosniegumu.

III sadaļa. Pārvaldība

10. Nodrošināt uzlabotu pārvaldību ar holistisku pieeju enerģētiskās nabadzības novēršanai, arī starpdepartamentu un vertikālu sadarbību starp valsti, reģionālajām un vietējām pārvaldības struktūrām, kas ietvertu ciešāku darbu ar mazaizsargātām mājsaimniecībām un attiecīgajiem enerģētikas un sociālajiem partneriem un ieinteresētajām personām.
11. Apsvērt iespēju norīkot un pilnvarot valsti enerģētiskās nabadzības observatorijas, kas var ietvert publiskās iestādes, akadēmiskās aprindas, NVO, energopakalpojumu sniedzējus un enerģijas piegādātājus, tām dodot skaidras pilnvaras un līdzekļus apzināt, apsekot un analizēt enerģētiskās nabadzības situāciju vietējā, reģionālā un valsts līmenī nolūkā sagādāt lēmumu pieņemšanai vajadzīgo informāciju.

IV sadaļa. Uzticība, iesaiste un komunikācija

12. Izstrādājot pasākumus un darbības enerģētiskās nabadzības novēršanai, īpašu uzmanību pievērst mērķtiecīgai un pielāgotai komunikācijai, kas vairo uzticību attiecīgo shēmu labuma guvēju vidū un nestigmatizē mazaizsargātas grupas. Lai

palīdzētu apzināt un konsultēt enerģētiski nabadzīgas mājsaimniecības, dalībvalstīm būtu jāizmanto 21. punktā minētie kvalificētie priekšplāna darbinieki.

13. Pastiprināt energoefektivitātei veltītās informatīvās kampaņas, kas vērstas uz enerģētiski nabadzīgām mājsaimniecībām, lai nodrošinātu, ka šīs iedzīvotāju grupas saņem īpaši pielāgotu informāciju un padomus, vienlaikus izmantojot visu enerģētikas konsultāciju tīklu un vienas pieturas aģentūru potenciālu. Šīm kampaņām būtu jāveicina energoefektivitātes pasākumu ieviešana arī īres nozarē, iegrožojot izīrētāju un īrnieku interešu pretrunas un mazinot enerģētisko nabadzību ar to, ka renovāciju rezultātā samazinās enerģijas rēķini.

V sadaļa. Energoefektivitāte

14. Veikt pasākumus, kas paātrinātu vissliktākā energosnieguma ēku renovācijas rādītāja kāpumu tā, ka ietaupījums mājsaimniecībai ir pietiekams, lai panāktu pietiekamu iekštelpu siltumkomfortu. Enerģētiski nabadzīgu mājsaimniecību atbalsta pasākumos būtu jāņem vērā mājokļu tirgus īpašumtiesību struktūra, un nedrīkstētu pieļaut, ka tiek izslēgti enerģētiskās nabadzības skartie mājokļu īpašnieki, no vienas puses, un īrnieki, no otras puses.
15. Noteikt regulatīvās un sociālās garantijas un analizēt rīcībpolitiku kopumu, lai nodrošinātu, ka mājokļu izmaksas pēc energoefektivitātes uzlabojumiem vai mājokļu renovācijas nerada pārmērīgu īres un mājokļu izmaksu pieaugumu, kas var novest pie nespējas tos atļauties, negribētas pārcelšanās, izlikšanas no mājām un ģentrifikācijas.
16. Izveidot shēmas, kas enerģētiski nabadzīgām mājsaimniecībām dod piekļuvi energoefektīvai sadzīves teknikai, lai samazinātu gan īrnieku, gan mājokļu īpašnieku rēķinus par enerģiju.
17. Paātrināti ieviest viedās uzskaites sistēmas, kas patērētājiem dod iespēju laicīgi piekļūt savam elektroenerģijas un gāzes patēriņam, pārvaldīt savu enerģijas patēriņu un gūt labumu no energotehnoloģiju attīstības un digitalizācijas. Minētajos centienos būtu jāņem vērā enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju un mazaizsargāto lietotāju īpašās vajadzības un jāievēro Savienības datu aizsardzības standarti.

VI sadaļa. Piekļuve atjaunīgajiem energoresursiem

18. Nodrošināt, ka enerģētiskās nabadzības skartās mājsaimniecības var baudīt ieguvumus no dekarbonizācijas un sociāli taisnīgas pārkārtošanās. Visām mājsaimniecībām vajadzētu būt vienlīdzīgai piekļuvei atjaunīgo energoresursu izmantošanai un inovatīvām energotehnoloģijām un iespējai gūt labumu no fosilo degvielu izmantošanas pakāpeniskas izbeigšanas siltumapgādes nozarē.
19. Nodrošināt enerģētiskās nabadzības skartām mājsaimniecībām piekļuvi enerģijas koplietošanas shēmām, cita starpā likvidējot finansiālus šķēršļus, kas šādām mājsaimniecībām liedz šajās shēmās iesaistīties, un veicināt pašvaldību iesaistīšanos šādās shēmās.

VII sadaļa. Prasmes

20. Nodrošināt, ka rīcībpolitikas veidotāji visos administrācijas līmeņos, kā arī enerģētikas jomas speciālisti un konsultanti tiek apmācīti enerģētikas jautājumos, arī jautājumos, kas saistīti ar enerģētisko nabadzību, ņemot vērā enerģētiskās nabadzības daudzdimensionalitāti un pārkārtošanos uz tīru enerģiju. Dalībvalstīm būtu jāizmanto pieejamais Savienības tehniskais atbalsts šajā jomā.
21. Izvērst programmas, kurās priekšplāna darbiniekus apmāca enerģētiskās nabadzības un zaļās enerģijas risinājumu jomā. Priekšplāna darbiniekiem, kam minētās programmas domātas, būtu jāietver veselības un sociālās aprūpes darbinieki vai citi speciālisti, kas var palīdzēt apzināt enerģētiskās nabadzības skartās mājsaimniecības un tām tieši dot padomus un sniegt informāciju par risinājumiem, kā samazināt enerģijas patēriņu un piekļūt cenas ziņā pieejamākiem un inovatīvākiem enerģijas avotiem.
22. Enerģētiski nabadzīgām mājsaimniecībām, arī mājsaimniecībām ar vājām digitālajām prasmēm, piedāvāt īpašus apmācības kursus. Šādiem kursiem būtu jāuzlabo enerģētiskās nabadzības skarto mājsaimniecību energoprātība un digitālā prātība un tām jāpaver iespēja labāk kontrolēt rēķinus par enerģiju un aktīvi piedalīties taisnīgajā pārejā uz tīru enerģiju.

VIII sadaļa. Finansējums

23. Izmantot pieejamo Savienības finansējumu, lai turpinātu risināt enerģētiskās nabadzības problēmu, izmantojot no ienākumiem atkarīgas un īpaši pielāgotas energoefektivitātes atbalsta shēmas un shēmas, kas enerģētiskās nabadzības skartām

mājsaimniecībām dod iespēju piekļūt kolektīvā pašpatēriņa shēmām. Dalībvalstīm būtu pēc iespējas jāvienkāršo līdzekļu pieprasīšanas nosacījumi un jāmazina administratīvie šķēršļi un ar šādiem pieprasījumiem saistītās izmaksas.

24. Izstrādāt īpašas energoefektivitātes atbalsta shēmas, kas paredzētas mājsaimniecībām, kuras skar enerģētiskā nabadzība. Veidojot šīs shēmas, dalībvalstīm būtu jāpatur prātā, ka šīs mājsaimniecības nevar atļauties segt renovācijas tūlītējās izmaksas, pat ja tās vēlāk tiktu atlīdzinātas, un ka tās negūst labumu no nodokļu atmaidēm un atvieglojumiem, jo to ienākuma nodoklis ir minimāls.

25. Atbalstīt to, ka tiek izstrādātas un lielākā mērogā izvērstas inovatīvas atjaunīgās enerģijas un energoefektivitātes pasākumu finansēšanas shēmas, kas domātas enerģētiski nabadzīgām mājsaimniecībām.

Briselē, 20.10.2023

*Komisijas vārdā —
Kadri SIMSON
Komisijas locekle*

